

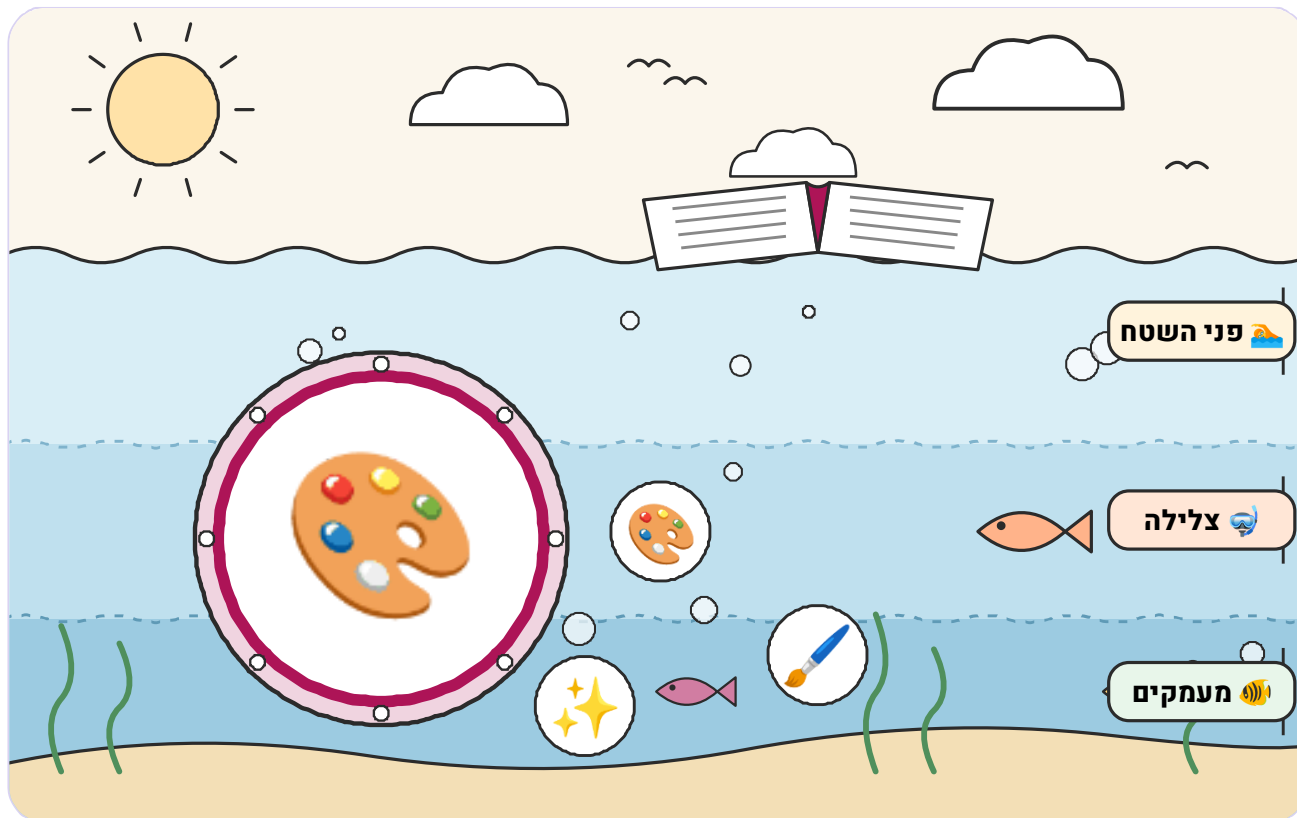

חוברת תלמיד · קריאה והבנה · יסודי (לכיתות ג'-ו')

צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית

מהי אמנות דיגיטלית, איך מאיה מצאה סגנון משלה, איך נולד ציור בשכבות, ומי באמת צייר את זה בעידן הבינה המלאכותית – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 10 הטקסט: השכבה העליונה של מאיה
- 12 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 13 חלק ב' – צלילה
- 15 חלק ג' – מעמקים
- 17 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 2 מהדורה למורה ומפתח תשובות

כלים לקריאה

- 6 דף האסטרטגיות
- 7 מפת הצלילה
- 8 סימניות לגזירה
- 9 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

יסודי

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

מהדורה למורה – יסודי. כאן מרכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל-45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

מטרות השיעור

- להבין מהי אמנות דיגיטלית, במה היא שונה מ'ציור רגיל', רק במחשב, ולהכיר את שלבי העבודה בשכבות: סקיצה, שכבות, צבע ותאורה.
- לזהות בסיפור משבר וצמיחה, ובטקסט טיעוני טענה, נימוקים, טענת נגד ומענה, וגם מילות קישור ותפקידן.
- לגבש עמדה מנומקת על יצירה בעידן הבינה המלאכותית (קרדיט, למידה מאחרים, כנות לגבי איך נוצרה יצירה), ולתרגל משוב מכבד ברשת והתמודדות עם תגובה פוגעת.

גרסה קצרה – 10 דקות

קוראים יחד את הטקסט המתאים לרמה ועונים על שאלה אחת מכל מפלס (פני המים, מתחת למים, המעמקים). מסיימים בשלב אחד מהמשחק 'בחרו מסלול' ובכתיבת תגובה מכבדת אחת לציור של חבר או חברה.

שאלת פתיחה לכיתה

עצמו עיניים ודמיינו אמן או אמנית. מה ראיתם: מכחול וכן ציור, או מסך ועט דיגיטלי? וממי למדתם אתם לצייר, לכתוב או לנגן?

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

חוסן ויצירה: גש"ר מאח"ד · עש"ן ד"ק · מעש"ה

עש"ן ד"ק מופיע אצל מאיה אחרי התגובה הכואבת: ע – עצור (היא אומרת 'עצור!'), ש – שרירים (מכווצים ומשחררים לאט אגרופים), נ – נשימה (שאיפה איטית ונשיפה ארוכה), ד – דיבור עצמי ('תגובה אחת לא קובעת מי אני'), ק – קדימה (חוזרים לדף ומציירים בשביל עצמי). בגש"ר מאח"ד, היצירה עצמה היא ערוץ של דמיון, ושיתוף אח או מבוגר הוא ערוץ של חברה. במשחק המסלול של חט"ב מתרגלים מעש"ה כלפי חבר שנפגע: מ – מחויבות ('אני כאן איתך'), ע – עידוד לפעולה (צעד קטן עכשיו), ש – שאלות ('מה קרה? מה עוזר לך?'), ה – הבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו ומה הלאה). קיבלתם תגובה פוגעת על משהו שיצרתם, כמו מאיה? עש"ן ד"ק: עוצרים ואומרים "עצור!", מכווצים ומשחררים אגרופים, נושמים לאט – ואז דמיון מודרך וקשב: חוזרים לדף ויוצרים בשביל עצמי. תגובה רעה היא לא מי שאתם; אם תגובות פוגעות חוזרות – מספרים למבוגר/ת שסומכים עליו/ה.

מערך שיעור - 45 דקות

דקות	שלב	מה קורה
5	פתיחה וצלילה ראשונה	שאלת הפתיחה (לדמיין אמן) ושקופית הפתיחה. שיתוף קצר: מי מצייר על מסך? הצבת שלושת המפלסים: פני המים, מתחת למים, המעמקים.
8	לפני הקריאה ובמהלכה	הצגת סוג הטקסט ומטרתו לפי הרמה. קריאה עם עצירה בתחנת העצירה ושיתוף בזוגות.
12	שלושה מפלסי צלילה	שאלות פני המים (מידע גלוי), שאלות מתחת למים (הסקה, מבנה ומילים), משימות סימון ומיון. בדיקה משותפת בעזרת המשוב המיידי.
8	משחק 'בחרו מסלול'	משחק בזוגות ודיון בבחירות: איך נרגעים אחרי תגובה פוגעת (עש"ן ד"ק), איך נותנים משוב מכבד, ומתי פונים למבוגר.
7	המעמקים ומעגל שיח	שאלה פתוחה אחת בכתיבה קצרה, ואחריה שתיים או שלוש שאלות מתוך מעגל השיח.
5	כרטיס יציאה	מילוי כרטיס יציאה אחד ומשפט סיכום: הכלי אינו האמנות; השכבה העליונה שלנו.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

טיפים להנחיה

- לפני הקריאה: מציגים את סוג הטקסט ואת המטרה, ומבקשים לחזות מהכותרת. במהלך הקריאה: עוצרים בתחנת העצירה ומסמנים מילים לא מוכרות. אחרי הקריאה: עוברים במפורש בין שלושת המפלסים, מפני המים, דרך מתחת למים ועד המעמקים, ומזכירים שבמעמקים אין תשובה אחת נכונה.
- כדי להמחיש את השכבות, אפשר לצייר על הלוח או על שקפים שלוש שכבות של אותו ציור (רקע, דמות, אור), ולהשוות לשכבות של טיעון: טענה, נימוקים, טענת נגד ומענה, מסקנה. כשמתרגלים מילות קישור, מבקשים לזהות את היחס הלוגי (הוספה, ניגוד, סיבה, מסקנה) ולא רק את המילה.
- מרחב בטוח: השיעור תומך ואינו טיפול. לא מבקשים לשתף תגובות פוגעות אישיות מול הכיתה, ומאפשרים לכתוב לעצמכם בלבד. אם עולה חשש לפגיעה ברשת, לבריונות או למצוקה, פונים ליועצת. כדאי להזכיר לתלמידים ולתלמידות שאפשר לפנות ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

הכוונה לשאלה הפתוחה – יסודי

תשובה אישית. חפשו שם של מקור השראה (אדם, ספר או סרט), פרט מקורי אחד ש'רק שלי', ותגובה נחמדה ומדויקת, למשל 'אהבתי את הצבעים, אולי להוסיף רקע'. מפתח לשאלות הסגורות: 1-ב, 2-א, 3-ג. בשאלת הסימון: 'תגובה אחת לא קובעת מי אני'.

מפתח תשובות למורה – יסודי. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה - מערך ומפתח תשובות (המשך)

שאלה	תשובה
1	ב. ציור של צוללנית עם פנס מול שער ענק
2	א. שהציור נראה כמו עותק של הסגנון של ארטמיסה
3	ג. שגם הציורים הראשונים של ארטמיסה דמו לציורים של מישהי אחרת
4	1. נכון 2. לא נכון 3. נכון 4. לא נכון
6	„תגובה אחת לא קובעת מי אני...”
7	נושמים לאט ונושפים ארוך ← עוזר לי; 🌈 עוזר לי; מכווצים ומשחררים אגרופים ← עוזר לי; 🌈 גוללים שעות ומחפשים עוד תגובות ← פחות עוזר; ☁️ מספרים למבוגר שסומכים עליו ← 🌈 עוזר לי; כותבים תגובה מעליבה בחזרה ← פחות עוזר ☁️
8	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מספרים במילים שלי
מה קרה בהתחלה, באמצע ובסוף?

מה הרגשתי?
מה אהבתי בסיפור?

מה לומדים?
מה אני לוקח/ת איתי?

בזמן הטקסט

מסמנים מילה קשה
עיגול סביב מילה שלא הבנתי.

עוצרים וחושבים
מה קרה עד עכשיו?

מדמיינים
איך זה נראה? מה הדמות מרגישה?

לפני הטקסט

מסתכלים על הכותרת
על מה הסיפור? מה אני כבר יודע/ת?

מסתכלים בתמונה
מה רואים? מה זה מספר לי?

מנחשים
מה לדעתי יקרה בסיפור?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

- ☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
- ☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
- ☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
- ☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט סיפורי

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
טאבלט	מחשב קטן ושטוח עם מסך שנוגעים בו	
העזה	הייתה אמיצה ועשתה משהו מפחיד	
התכווצה	נהייתה קטנה ולחוצה, כמו מפחד או מעלבון	
גלל	הזיז את המסך למעלה או למטה כדי לראות עוד	
סגנון	הדרך המיוחדת שבה מישו מצייר או יוצר	

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- מה אני חושב/ת?
- מה הייתי עושה?
- מה למדתי?

השאלה שלי: 🖋

צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית
יסודי 🖋

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה?
- מה פירוש המילה?

השאלה שלי: 🖋

צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית
יסודי 🖋

פני המים

כתוב בטקסט

- מי בסיפור?
- מה קרה?
- איפה ומתי?

השאלה שלי: 🖋

צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית
יסודי 🖋

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

מחשב קטן ושטוח עם מסך שנוגעים בו	טאבלט
הייתה אמיצה ועשתה משהו מפחיד	העזה
נהייתה קטנה ולחוצה, כמו מפחד או מעלבון	התכווצה
הזיז את המסך למעלה או למטה כדי לראות עוד	גלל
הדרך המיוחדת שבה מישוהו מצייר או יוצר	סגנון
העלתה שני ציורים זה ליד זה	מאיה
גלל אחורה אל הציורים הראשונים של ארטמיסה	האח
אמרה שטוב שמאיה סיפרה	אמא

הטקסט · טקסט סיפורי

השכבה העליונה של מאיה

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט סיפורי. האם פעם הראיתם למישהו משהו שיצרתם וחיכיתם לשמוע מה הוא חושב? איך הרגשתם?

הניחוש שלי:

מילון קטן

טאבלט

מחשב קטן ושטוח עם מסך שנוגעים בו

העזה

הייתה אמיצה ועשתה משהו מפחיד

התכווצה

נהייתה קטנה ולחוצה, כמו מפחד או מעלבון

גלל

הזיז את המסך למעלה או למטה כדי לראות עוד

סגנון

הדרך המיוחדת שבה מישהו מצייר או יוצר

הערות שלי

1 מאיה אוהבת לצייר מאז שהיא זוכרת את עצמה. קודם ציירה על דפים, ובגיל אחת עשרה קיבלה מאחיה טאבלט ישן. בחדר הקטן שלה, שנראה כמו צוללת, היא ציירה עולמות שלמים מתחת למים: ערים זוהרות, דגים־חלליות, וצוללנית עם פנס שמחפשת משהו שאין לו שם. היא לא הראתה את הציורים לאף אחד.

2 ביום חמישי אחד מאיה העזה והעלתה ציור אחד לרשת: הצוללנית עם הפנס, עומדת מול שער ענק מכוסה אצות. תוך שעה היו לה שלוש מאות לבבות, והיא חייכה כל הדרך לשולחן האוכל. ואז הופיעה תגובה אחת: 'חמוד, אבל זה נראה כמו עותק של הסגנון של ארטמיסה. תמצאי סגנון משלך.' ארטמיסה היא אמנית ברשת שמאיה אוהבת מאוד. הבטן של מאיה התכווצה.

3 כל סוף השבוע מאיה לא ציירה בכלל. הטאבלט נשאר כבוי. ביום ראשון היא נזכרה במה שלמדו בכיתה. היא אמרה לעצמה בשקט: 'עצור!' היא כיווצה את האגרופים חזק ושחררה אותם לאט. היא נשמה פנימה לאט, ונשפה החוצה ארוך ארוך. ואז אמרה לעצמה: 'תגובה אחת לא קובעת מי אני.'

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

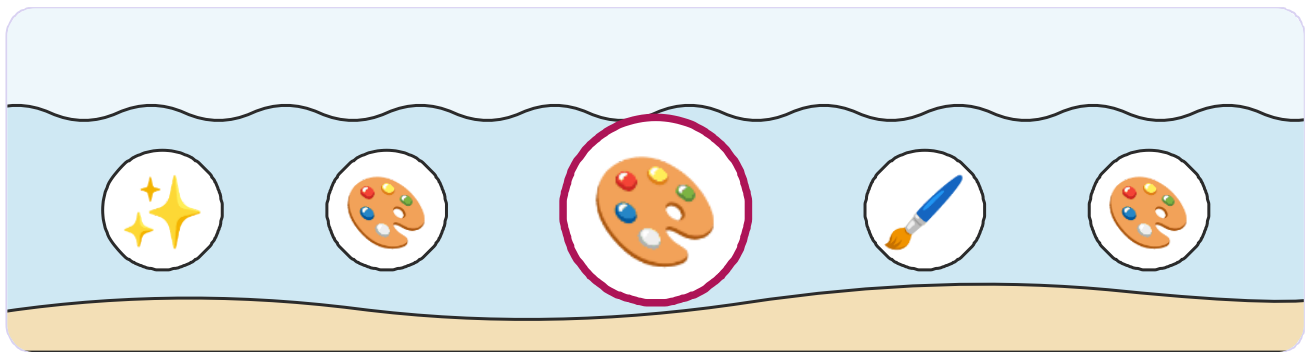

השכבה העליונה של מאיה (המשך)

4 אחיה ראה אותה ושאל מה קרה. מאיה הראתה לו את התגובה. הוא פתח את הדף של ארטמיסה וגלל אחורה, אל הציורים הראשונים שלה. 'תסתכלי', אמר, 'גם היא התחילה בציורים שנראים בדיוק כמו של מישהי שהיא אהבה. ככה כולם מתחילים: מעתיקים, ולאט לאט נשאר רק מה ששלהם.' אמא, ששמעה, הוסיפה: 'טוב שסיפרת. כשתגובה ברשת כואבת, תמיד מספרים למבוגר שסומכים עליו.'

5 בערב מאיה עצמה עיניים ודמיינה את העולם התתימי שלה: האור של הפנס, הבועות, השקט. ואז חזרה לדף, והפעם ציירה בשביל עצמה. היא התחילה לצייר בכוונה כמו ארטמיסה: אותה דמות, אותם צבעים. אבל באמצע, בלי לתכנן, הוסיפה אצות ורודות שארטמיסה אף פעם לא ציירה. מאיה חייכה: 'זה כמוה, ואז שלי.'

6 היא העלתה את שני הציורים זה ליד זה וכתבה: 'בציור הראשון ניסיתי להיות ארטמיסה. בציור השני התחלתי להיות מאיה.' הפעם התגובות היו חמות. מישהו כתב: 'הוורוד הזה, זו את!' וארטמיסה עצמה הגיבה: 'הסגנון שלך כבר שם. פשוט תמשיכי לצייר.' מאיה למדה שסגנון נבנה כמו שכבות, ושהשכבה העליונה תמיד שלה.

שאלות לפי עומק • יסודי

השכבה העליונה של מאיה

שם:

חלק א' – שחייה על פני השטח

בואו נשחה על פני המים ונמצא מידע שכתוב בסיפור!

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

מה מאיה העלתה לרשת ביום חמישי?

א סרטון של החדר שלה

ב ציור של צוללנית עם פנס מול שער ענק

ג מכתב לארטמיסה

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מה כתבה התגובה הכואבת?

א שהציור נראה כמו עותק של הסגנון של ארטמיסה

ב שהציור מכוער

ג שהיא צריכה טאבלט חדש

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

3

מה אחיה הראה לה בדף של ארטמיסה?

א שלארטמיסה יש הרבה עוקבים

ב שארטמיסה מחקה את התגובה

ג שגם הציורים הראשונים של ארטמיסה דמו לציורים של מישהי אחרת

שאלות לפי עומק • יסודי

השכבה העליונה של מאיה (המשך)

שם: _____

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

4

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון ✗
מאיה קיבלה את הטאבלט מאחיה בגיל אחת עשרה.	☐	☐
אחרי התגובה הכואבת מאיה ציירה כל סוף השבוע.	☐	☐
אמא אמרה שכשתגובה ברשת כואבת, מספרים למבוגר שסומכים עליו.	☐	☐
ארטמיסה כתבה למאיה שהיא צריכה למצוא סגנון משלה.	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

5

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: לבבות כבוי ורודות כחולות

1. תוך שעה היו למאיה שלוש מאות _____.
2. כל סוף השבוע הטאבלט נשאר _____.
3. מאיה הוסיפה אצות _____ שארטמיסה אף פעם לא ציירה.

חלק ב' - צלילה

עכשיו צוללים עמוק יותר: נחשוב, נקשר ונגלה מה מסתתר בין השורות.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

6

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שמאיה אמרה לעצמה כדי להתחזק.
- סמנו בירוק את המילים שמראות שמאיה הוסיפה לציור משהו משלה.
- סמנו בקו את המשפט שמראה מה מאיה החליטה לומר לעצמה כדי להתחזק.

שאלות לפי עומק • יסודי

השכבה העליונה של מאיה (המשך)

שם:

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

7

מיינו: מה עוזר להירגע ולהמשיך אחרי תגובה כואבת, ומה פחות עוזר? (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	עוזר לי	פחות עוזר
נושמים לאט ונושפים ארוך	☐	☐
מכווצים ומשחררים אגרופים	☐	☐
גוללים שעות ומחפשים עוד תגובות	☐	☐
מספרים למבוגר שסומכים עליו	☐	☐
כותבים תגובה מעליבה בחזרה	☐	☐

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

8

מתחו קו בין הדמות למה שעשתה

1. מאיה	א. אמרה שטוב שמאיה סיפרה
2. האח	ב. העלתה שני ציורים זה ליד זה
3. אמא	ג. כתבה: 'פשוט תמשיכי לצייר'
4. ארטמיסה	ד. גלל אחורה אל הציורים הראשונים של ארטמיסה

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

9

מלאו את הטבלה: מה קרה למאיה, ומה היא הרגישה או עשתה?

מה קרה?	מה מאיה הרגישה או עשתה?

השכבה העליונה של מאיה (המשך)

שם:

חלק ג' - מעמקים

הגענו למעמקים: כאן תביעו דעה, תדמיינו ותספרו על עצמכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

10

מה תמר יכולה לחשוב או לעשות? היעזרו במה שמאיה למדה.

מקרה לבחינה: הדרכון של תמר

תמר ציירה דרכון במחשב והראתה לחברה. החברה אמרה: 'זה נראה בדיוק כמו הדרכון מהסרט'. תמר התעצבה ורצתה למחוק את הציור.

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

11

גם אתם ואתן לומדים ממישהו שאתם אוהבים. תארו או ציירו ציור 'כמוה/כמוהו, ואז שלי': ממי קיבלתם השראה, ואיזה פרט שרק שלכם הוספתם? בסוף כתבו תגובה נחמדה אחת שהייתם רוצים לקבל על הציור.

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

12

דמיינו שקיבלתם תגובה לא נעימה על ציור. כתבו מה תעשו לפי עש"ן ד"ק: עצור, שרירים (מכווצים ומשחררים), נשימה איטית, דיבור עצמי מחזק (איזה משפט תגידו לעצמכם?) וקדימה (מה הצעד הבא?).

שאלות לפי עומק · יסודי

השכבה העליונה של מאיה (המשך)

שם:

שיח בכיתה

המעמקים · מעבר לשורות

13

מעגל שיח

- מאיה אומרת 'כמוה, ואז שלי'. ממי למדתם אתם משהו שאתם אוהבים לעשות, ומה הוספתם משלכם?
- איך מבחינים בין ביקורת על יצירה לבין פגיעה ביוצר או ביוצרת? תנו דוגמה לתגובה שעוזרת ולתגובה שפוגעת.

ייצוג חזותי

המעמקים · מעבר לשורות

14

ציירו את הצוללנית עם הפנס בעולם התתימי, והוסיפו פרט אחד שרק שלכם.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת לספר מה קרה למאיה אחרי התגובה.
			אני יודע/ת להסביר מה מאיה עשתה כדי להירגע.
			אני יכול/ה להסביר מה זה 'כמוה, ואז שלי'.

צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית • יסודי

כרטיס יציאה

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

1. דבר אחד שלמדתי מהסיפור של מאיה:

2. משפט מחזק שאפשר להגיד לעצמי כשקשה:

3. למי הייתי מספר/ת אם תגובה הייתה פוגעת בי?

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • צובעים על מסך: אמנות דיגיטלית • חוברת תלמיד ליסודי

